

szeretetről, majd megkérdezte, ki az, aki ezt a gondolkodást majd világvallássá teszi. Több száz kíváncsi szemben egyszerre láthatóvá lett, mit jelent, hogy a dolgok összefüggenek. Majd megmutatta mennyivel másképp hat, ha a Kar egy irányból, együtt beszélve, lépcsőn jön le, s mennyivel másképpen, ha három oldalról, egymás szájából tépve ki szót, jönnek a színpadra. Ebben a két példában nemcsak a beavató színház lényege fedezhető fel, hanem egyfajta pedagógusi hozzáállás is. Knausz Imre ír a beavatásszerű tanításról, és Jóska bácsi – elméleti pedagógiai felkészültség nélkül is – ösztönösen tudta, és alkalmazta is ezt a formát. Épített még a szókra-tészi visszakérdezés-technikára is, és mindeközben még – ahogy Nánay István megjegyzi róla – a szakralitás-nak sem volt híján. Nem egyszerűen felmutatott, de bevont és aktív részvételre sarkallt. Ezek az ösztönös pedagógiai megnyilvánulások is szerepet játszottak abban, hogy Rusztra sokszor a nála idősebbek is mint mes-terre tekintettek. De Ruszt tudta, hogy a mester szerephez óhatatlanul hozzátartozik, a tanítványt ki kell lökni, ha magától nem megy el. Így aztán folyamatosan tanította a környezetét, és folyamatosan harcolt is vele. És ki-ki vérmérséklete szerint igyekezett ezt a kettősséget kibírni. Természetes, hogy Rusztnak is voltak... hogy is mondjam... szóval voltak, vannak, akik nem kedvelték. Akik inkább zsarnoknak, manipulátornak tartották, akit csak a hatalom izgat. És hazugság lenne, ha ez a nézőpont nem jelenne meg a róla való emlékezésben. De ez a kettősség, ez a dialektikusság is kellett ahhoz a hatalmas energiához, ahogy Jóska bácsi élt, és amilyen szenvedéllyel a színházat üzte.

Megismerjük-e ebből a kötetből Ruszt Józsefet? Nem tudom. Annyit azért szeretnék megemlíteni, hogy szerintem senki sem olyan jó és rossz, mint amilyennek látjuk. A szerkesztők érdeme, hogy nem manipulálják az olvasót, csak elének tárják a fellelhető dokumentumokat, és a következtetést meghagyják nekünk.

Ki kell emelni a könyv kivitelezését is, mert anyaga, de különösen a grafikai megvalósítása nagyban hozzájárul az olvasási élményhez, és egyben méltó Ruszt igényességéhez is.

Azok számára is ajánlom a művet, akiknek se Ruszthoz, se a színházhoz nincs közük. Mert úgy olvasva olyan lesz, mintha egy posztmodern művel találkozónának. Az apró részek jelentős egészé állnak össze – tartalmitól és formailag egyaránt.

Közösség – művelődés – közösségi művelődés

Körömi Gábor könyvismertetője

*Trencsényi Imre: Közösség – művelődés – közösségi művelődés
(Válogatott tudósítások 1980 – 2010, fapadoskonyv.hu, 2015. 500 oldal)*

Mi dolgunk van a világban? Ha Tamási Áronra gondolunk, akkor mondhatjuk, hogy épp csak annyi, hogy valahol otthon legyünk benne. A nagybetűs Otthon fogalmát azonban érdemes kiegészítenünk a családtól el-indulva a közösségen át egészen a nemzetig. Az előbbiről és az utóbbiról, vagyis a családról és a nemzetről mostanában sok szó esik, de mintha a közbeeső fogalom egy kicsit mellőzve lenne a közbeszédben. Pedig a közösségnek, a közösségi létezésnek fontos közvetítő szerep jut a magánélet és a közélet határán. A társaság, akikkel fordulhatunk, ha bajba kerülünk, akikkel meg tudjuk osztani örömünket és bánatunkat, akikkel egyféle a gondolkodásunk, értékrendünk, vagy legalább képesek vagyunk meghallgatni egymást.

Közös értékrend. Jaj annak a társadalomnak, amelynek vezetői csak az egyben és a tömegben gondol-kodnak, és nem építenek a közvetítő csoportra, amit vagy egy közös tevékenység, hobbi, időtöltés, vagy épp csak a földrajzi közelség tart egyben. Kell egy csoport, ahol meg lehet beszélni közös dolgainkat, és nem csak megértenek, de sok esetben segítik fejlődésünket, épülésünket lélekben és szellemben egyaránt. Értelmisségi-ként, kultúráközvetítőként, pedagógusként ezekben a közösségekben kettős feladatunk lehet: a közösség te-remtése és megőrzése mellett tudnunk kell rögzíteni, megőrizni a kisközösségek létezésének bizonyítékait a felnövekvő nemzedékek számára.

Trencsényi Imre nem csak fényképezőgépével rögzített fontos pillanatokot, hanem a *Népművelés* című szakmai folyóirat amatőr művészeti mellékleteként megjelent *Színkép* tudósítójaként írt is a fontos közösségi eseményekről. Ezekből a cikkekből, tudósításokból adott közre a szerző (és a szerkesztő, Trencsényi László) egy fontos válogatást *Közösség – művelődés – közösségi művelődés* címmel. Fotókat ez a kötet nem tartalmaz, de a tíz évvel ezelőtt megjelent *Arcok, kezek, pillanatok* című könyve, melyhez a Marczibányi téren kiállítás is társult, épp a fényérzékeny pillanatokot mutatta be a szerző gazdag gyűjteményéből.

Most egyfajta *közművelődési breviáriumot* kap az olvasó, melyben Trencsényi Imre beszámol a nyolcvana-s évek népművelésének jelentősebb eseményeiről – ezek emberi és anyagi erőforrásban összehasonlíthatat-

lanok mai világunkkal. Folytatja a kilencvenes évek helyét kereső, sok esetben értéket mentő közművelődésnek bemutatásával, majd eljut a 2000-es évek programszervezéséig, s bizony itt már sokkal több a visszaemlékezés, mint a jelent érintő reflexió.

Mit tesz első fellapozáskor a recenzens? Mindenekelőtt kapaszkodókat keres – hol leli saját színjátszó mesterét, esetleg olyan előadás, fesztivál beszámolóját, ahol maga is jelen lehetett csoportjával. Talál így is kapaszkodókat, de hamar rájön, hogy nem ez a legfontosabb célja a kötet megjelentetésével a szerzőnek. Olyanoknak adhat árnyalt képet az emberöltővel ezelőtti eseményekről, akik már csak a történelemkönyvekből, vagy a politikusi beszámolókból értesülhetnek a késő Kádár-kor és a rendszerváltás utáni évtized hétköznapijairól és kulturális ünnepeiről.

A könyv legfontosabb vonulata az amatőr művészeti mozgalom, ezen belül is a gyermekszínjátszás és a drámapedagógia eseménytörténete. Fesztiválok, műhelytalálkozók, portrék, életképek. Sokszor egy tudósításból több mindent meg lehet tudni a korszakról, mint bármilyen statisztikai, vagy összefoglaló mű segítségével. Elsősorban talán azt, hogy mindazok, akik meghatározó figurái voltak az elmúlt harminc év közművelődésének, nagyszerű emberek voltak. Szerencsések azok, akik utat találtak egy kisközösséghez, legyen az táncszereplő, színjátszó műhely, vagy bármi más.

Számomra a legfontosabbak azok a portrék és pillanatok, melyek szereplőit én is ismerem. *Fodor Misi, Kovács Andrásné Rozika, Debreczeni Tibor, Gabnai Kati*, és még jó néhány kultúraközvetítő meghatározó szereplője az én életemnek is. Sokan belekeveredünk ebbe a közösségi létezésbe, és szerencsére sokan nem tudjuk abbahagyni. Talán nem megszállottan, de azért elmondhatjuk, hogy komoly küldetésstudattal építi ki az ember a saját életében a közösségi környezetét, és ha élete alkonyán csak annyit mond el, hogy miattam jelentkezett valaki gimnáziumba, vagy nekem is volt részem abban, hogy máig foglalkoznak tánccal, színjátszással, énekléssel, akkor talán már tett annyi jót a világban, ami megvéd a kárhozattól. Tudom, nagy szavak, de közben maga a kezemben tartott könyv is nagy pillanatokról szól, életünk és a közművelődés nagy pillanataival.

Kapunk a kötetben teljes portrét olyan emberről, aki azóta már eltávozott közülünk, megtalálhatjuk egy-egy esemény pontos, újságírói megközelítésű összefoglalóját, lehet olvasni egészen közelről, a vezető szemzőgéből közölt tábori élménybeszámolót. A szerző (és a szerkesztő) az írások segítségével igyekszik közművelődési látképet adni a nyolcvanas, kilencvenes évek világából. Kezdve a színjátéktól a közösségépítésig, az ÁMK-tól a népfőiskoláig, a módszertani kirakodóvásároktól a szakmai kiadványokig, a rendezvény-összefoglalóktól a hangulatjelentésekig. A szerkesztő nem bontja fejezetekre a gyűjteményt, inkább egymásba karolnak a beszámolók. Időrend sincs, hiszen a cikkek megírásának ideje nem minden esetben az eseménnyel egy időben történt, ezért úgy érzem, egy téma- és névmutató hasznos kiegészítője lehet a gyűjteménynek a későbbi kiadásokban.

Minden könyv életét az határozza meg, hogy a jövőbeli olvasók miként tudják hasznát venni. Ez a kötet egyszerre kiindulási pont, összefoglaló, ötletgyűjtemény, kortörténeti beszámoló és egyben számvetés. Egy olyan kultúrtörténeti sétára hívja az olvasót Trencsényi Imre, mely emléket állít a kornak, melyben a felnőtt és a gyerekvilág a mainál könnyebben találta meg az utat a közösségek és a művelődés felé.

Az Magyar Drámapedagógiai Társaság 1991-ben indította el a Drámapedagógiai Magazint (DPM). Alapító szerkesztője *Debreczeni Tibor*, felelős szerkesztője 1994-től *Kaposi László*.

2016 – ez itt az 53. szám

25 éves folyóiratunk az elmúlt negyed században az 53 szám egy részét melléklettel jelentette meg, továbbá kiadott 29 különszámot.

82 szám – ez kb. 3400 A4-es oldal terjedelmű szakmai anyagot jelent.

A közművelődés, a közoktatás, a művészetpedagógia területén a DPM az egyetlen olyan szakmai folyóirat, amely az amatőr színjátszás legvirágzóbb ágáról, a gyermekszínjátszásról, a drámapedagógiáról valamint a színházi nevelésről egyaránt rendszeresen ír.